

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2021/22

Destinace (země, město): Gruzie, Tbilisi

Jméno, příjmení: Matěj Března

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): Tbiliská státní univerzita Ivane Džavachišviliho, Fakulta humanitních věd, katedra slavistiky

Výuka a činnost na univerzitě

Lektor vyučuje v Gruzii na dvou univerzitách. Hlavním pracovištěm je katedra slavistiky Fakulty humanitních věd Tbiliské státní univerzity Ivane Džavachišviliho (TSU). Druhou univerzitou, která projevila zájem o působení lektora, je Sochumská státní univerzita.

Lektor je na univerzitách jediným vyučujícím českého jazyka.

Čeština je vyučována jako nepovinný předmět; lekce probíhají – jako u ostatních cizích jazyků – zpravidla večer. Na žádost studentů se lekce konaly i ve zkuškovém období a v období zimních prázdnin; ke konzultacím jsem občas využíval i sobotu.

Výuka a veškerá komunikace s univerzitou a ostatními gruzínskými institucemi probíhala v podzimním semestru a v první půli jarního semestru kvůli trvající pandemii převážně online; v druhé půli jarního semestru byla povolena prezenční výuka.

Způsob výuky

Výuku komplikuje fakt, že gruzínští studenti nemají společný rodný jazyk. Na univerzitě studuje mnoho žáků, kteří pocházejí z národnostních menšin (Arméni, Rusové, Ázerové, Jezídi, Čečenci

atd.). Příslušníci národnostních menšin jsou nejčastěji absolventy ruských škol; ruštinu ovládají velmi dobře, českou gramatiku a českou slovní zásobu proto pochytí výrazně rychleji než studenti gruzínské národnosti, kteří většinou ruštinu neovládají.

Letos se mi opět podařilo vytvořit samostatnou skupinu žáků, kteří ovládají ruštinu, čímž se výuka usnadnila.

Rodný jazyk či jazyk, ve kterém studenti absolvují základní a střední školu, ovlivňuje i výstupní úroveň studentů. U začátečníků s rodným jazykem gruzínským je po jednom roce výuky výstupní úroveň A2. U ruskojazyčných začátečníků je výraznější rozdíl mezi aktivním užíváním jazyka a porozuměním; po roce studia je většina schopna rozumět textům a řešit větší část gramatických úkolů na úrovni B1. Ve skupině mírně pokročilých je vstupní úroveň A2, výstupní B1. Ve skupině pokročilých se úroveň pohybuje v rozmezí B1 až B2; tato skupina není zcela vyrovnaná, neboť je nutné přihlížet k tomu, že studenti docházejí na lekce dobrovolně a v rámci svých časových možností.

Pokud některý ze studentů postupuje výrazně rychleji či pomaleji, jemu nabídnut přestup do skupiny, která je jeho úrovni bližší.

K ověřování úrovně jednotlivých studentů lektor užívá veřejně dostupné testy (např. publikace *Připravujeme se k certifikované zkoušce z češtiny*).

Materiály užívané při výuce

Při přípravách jsou kromě vlastních materiálů lektora využívány zejména tyto publikace:

- Dalibor Dobiáš: *Mluvme česky*
- Lída Holá: *Česky krok za krokem 1, 2*
- Alena Nekovářová: *Čeština pro život 1, 2*

Při online výuce lektor využíval výhradně vlastní materiály, včetně připravované učebnice českého jazyka pro Gruzíny.

Studenti

Většinu studentů tvoří vysokoškoláci různých oborů, kteří mají zájem o příští studium v ČR; motivace a snaha jim proto nechybí, pracuje se s nimi velmi dobře. Nevýhodou je, že ti nejschopnější odcházejí studovat do České republiky, a proto zatím nevznikla silnější skupina pokročilých studentů. Kurzy jsou otevřené rovněž žákům vyšších stupňů středních škol a akademickým pracovníkům.

Na Tbiliské státní univerzitě Ivane Džavachišviliho probíhala výuka pěti skupin studentů (dvě skupiny pokročilých, tři skupiny začátečníků); na Sochumské státní univerzitě to byla jedna skupina začátečníků.

Lekcí se účastnilo 32 studentů (2 akademičtí pracovníci, zbytek vysokoškoláci).

Další činnost na univerzitě

Lektor studenty informuje o možnostech studia v České republice (různé druhy stipendií atd.), pomáhá jim s potřebnými dokumenty a v komunikaci s Velvyslanectvím ČR a s českými univerzitami.

Pracoviště; podmínky pro výuku

Na Tbiliské státní univerzitě jsou lektorovi poskytnuty učebny, které mají základní vybavení (tabule a křída). Na Sochumské státní univerzitě je k dispozici učebna s audiotechnikou. Většina výuky však letos probíhala v online režimu, jak je uvedeno výše.

Kolegové jsou přátelští a nápomocní při vyřizování administrativy atd. V době uzavření univerzity komunikace probíhala prostřednictvím e-mailové pošty, Skype a jiných aplikací.

Spolupráce s vedoucími pracovišť (Davit Gociridze, Indira Dzagania) byla velmi dobrá. V zimě došlo bohužel k úmrtí D. Gociridzeho, který byl hlavním patronem výuky českého jazyka v Gruzii; po domluvě se lektorátu ujala jeho zástupkyně na katedře Mariam Filina. O snaze založit sekci bohemistiky pro navazující magisterské studium a o problémech spojených s úmrtím pana Gociridzeho se podrobněji zmíníme níže.

Knihovna lektorátu

Součástí lektorátu je česká knihovna. Knihy jsou zapůjčovány nejen studentům, ale rovněž na nejrůznější kulturní akce, prezentace, výstavy atd. Pro bohemistickou knihovnu byly letos opět získány nové knihy prostřednictvím MZV (Velvyslanectví ČR v Tbilisi). Knihy byly za přítomnosti velvyslance ČR, rektora TSU a zástupců katedry slavistiky slavnostně předány knihovně TSU.

Spolupráce se zastupitelským úřadem a s krajanskými spolky

Velvyslanectví ČR činnost lektorátu výrazně podporuje; bývá nápomocno při propagaci výuky českého jazyka; zájemce o češtinu informuje o činnosti lektora; pomáhá studentům českého jazyka a stipendistům s konzulárními záležitostmi. Velvyslanectví rovněž zprostředkovává přihlašování studentů na letní školy slovanských studií, o něž je mezi gruzínskými studenty veliký zájem.

Ve spolupráci se ZÚ byly objednány a zakoupeny nové knihy a učebnice; MZV rovněž zajistilo jejich dopravu na území Gruzie.

Pokračovala spolupráce s krajanským spolkem Bohemica (předseda Vojtěch Kubec). Online lekcí se účastnila skupina studentů, kteří se ucházeli o programy nabízející studium českého jazyka v ČR. Někteří z nich byli na nabízené programy přijati.

Ubytování

Ubytování si lektor zajišťuje sám; univerzita mu neposkytuje žádný ubytovací příspěvek.

Hodnocení, problémy, perspektivy

Spolupráce s univerzitami, studenty, krajany a zastupitelským úřadem probíhala bez problémů. Nejvýraznější komplikací bylo úmrtí vedoucího katedry slavistiky. Davit Gociridze po celou dobu působení lektora v Tbilisi češtinu výrazně podporoval. Byl rovněž iniciátorem vzniku sekce bohemistiky pro navazující magisterské studium. Spolu s ním byly v minulém akademickém roce vypracovány sylaby předmětů zabývajících se českým jazykem, literaturou, kinematografií, historií a kulturou. Sylaby byly schváleny jak děkanátem, tak akademickým

senátem; podle současných informací prošly již i schvalováním na Ministerstvu školství a tělovýchovy Gruzie. Nyní bude záležet zejména na postoji nového vedení katedry slavistiky; pokud by se stala vedoucí katedry Mariam Filina, lze počítat s podporou projektu. O jmenování vedení se rozhodne až v září a proces je velmi neprůhledný; je možné, že bude vybrán zcela nový člověk, který na katedře dosud nevyučoval. Působení dosavadního lektora na Tbiliské státní univerzitě letos bohužel končí; povinnosti mého nástupce by se však založením bohemistické sekce nijak nezměnily; učil by pouze jazykové kurzy. Předměty týkající se literatury, historie a kultury by vyučovali místní slavisté, kteří byli na výuku dlouhodobě připravováni.

S budoucí lektorkou proběhlo osobní setkání, byla seznámena se základními problémy; představena rovněž kolegům z katedry, kteří by jí v září měli být nápomocni s nástupem na univerzitu (administrativa, rezervace učeben a podobně).

Život v současné Gruzii neklade na lektora žádné zvláštní nároky. Gruzie je bezpečná země; na rozdíl od okolních států zde nejsou problémy s korupcí. Dlouhodobě napjaté vztahy s Ruskou federací se během probíhající války na Ukrajině výrazně nezměnily. Ceny potravin a nájemného jsou srovnatelné s cenami v České republice. Není problém pronajmout si byt, který splňuje evropské standardy. K cizincům je obyvatelstvo přátelské.

Tbilisi, 22. 7. 2022

Mgr. Matěj Března